

14 червня 2024 | №15
(1575)

НОВИНИ ЧАЕС

Офіційне видання
ДСП «Чорнобильська АЕС»

23 роки

на шляху зняття

з експлуатації

Створення ДСП ЧАЕС: як це було

див. 6 стор.

У ЦЬОМУ НОМЕРІ

стор. 3 - 4 Актуальна інформація про події на ЧАЕС.

стор. 5 - ЧАЕС покращує умови міжзмінного відпочинку для працівників.

стор. 6 - 23 роки, як ЧАЕС отримала статус підприємства із зняття атомних блоків з експлуатації.

стор. 7 - Новини зони відчуження.

стор. 8 - Як будували житло для евакуйованих із зони відчуження ЧАЕС.

ДАТИ І ПОДІЇ

Червень 1997 року - На засіданні Великої сімки прийнято «План здійснення заходів на об'єкті «Укриття» (SIP)», розроблений за сприяння Комісії Європейського Співтовариства, України, США та групи міжнародних експертів. Цей план визначив основну концепцію, включно із низкою кроків, направлених на приведення об'єкта «Укриття» до екологічно безпечного стану.

10 червня 1986 року - Ухвалено рішення про початок будівництва житла для переселенців з поставарійних відселених територій на територіях Української РСР та білоруської рср.

...забезпечення переселення людей із забруднених територій практично повністю вирішувалося зусиллями влади УРСР...

див. стор.8.

Про те, що не забувається

5 червня Чорнобильську АЕС відвідала група журналістів, котрі зацікавлені у найдетальнішому розкритті теми російської агресії в Україні.

Візит відбувся завдяки співпраці ДАЗВ та підприємств сфери його управління з Громадською організацією «Бабель» за підтримки Української Гельсінської спілки з прав людини в рамках програми USAID «Права людини в дії», що реалізує проєкт «Правосуддя для України: висвітлення міжнародних та національних інструментів для відновлення справедливості».

Журналісти з ПАР, Румунії, Німеччини, США, Нідерландів, Нікарагуа, Угорщини, Болгарії, України відвідали підприємства зони відчуження для того, щоб з першоджерел дізнатися про події, що відбувалися під час російської окупації Чорнобильської зони, де розташовано ядерні об'єкти, поговорити з працівниками та самопоселенцями, що стали заручниками російських військових, та отримати інформацію щодо відновлення діяльності та поточний стан підприємств ДАЗВ.

Перебуваючи на ЧАЕС, журналісти в онлайн-режимі поспілкувались з першим заступником голови ДАЗВ Андрієм Тимчуком, який розповів їм не тільки про збитки, а й про людей, які мужньо підтримували роботу станції та не допустили нової аварії.

Денис Хоменко, заступник директора технічного (з експлуатації) ДСП ЧАЕС, ознайомив представників медіа з подіями періоду окупації та їх хронологією, з труднощами, що сталися в результаті згаданих подій, та заходами, що вже були втілені для їх подолання. Як воно — працювати й жити, увесь час перебуваючи під постійним контролем озброєних росіян, розповідала інженер служби фізичного захисту Людмила Козак.

Значний емоційний відгук у представників ЗМІ викликало спілкування з членами родин військовослужбовців в/ч 3041, яких окупанти захопили в полон на промисловому майданчику й досі утримують в жахливих умовах на території росії.

Важливо, що журналісти отримали зрозумілий емоційний посыл щодо відчуттів та переживань людей, які опинилися в окупації на ЧАЕС. «От уявіть: ви зараз приїхали сюди на один день. Так само приїхали й працівники зміни... Вас окуповують російські війська — і ви залишаєтесь тут, у невідомості, під дулами автоматів, без відпочинку та елементарних засобів гігієни... Ви — бранець без прав і з незрозумілим майбутнім. При цьому ви продовжуєте виконувати свої виробничі завдання, адже знаєте, що від вас залежить безпека ЧАЕС» — підкреслив начальник зміни станції Володимир Фальшовник.

Верховна Рада ратифікувала Рамкову угоду щодо діяльності Рахунку міжнародного співробітництва для Чорнобиля

Верховна Рада України прийняла Закон «Про ратифікацію Рамкової угоди між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно діяльності Рахунку міжнародного співробітництва для Чорнобиля».

Ратифікація Рамкової угоди дозволить створити механізм для управління діяльністю Рахунку міжнародного співробітництва для Чорнобиля (РМСЧ) та надання грантів Україні для супроводу та фінансування проєктів у сфері ядерної та радіаційної безпеки на майданчику Чорнобильської АЕС та у зоні відчуження.

Важливо також, що ці проєкти будуть спрямовані на усунення шкоди, завданої внаслідок вторгнення збройних сил російської федерації, зокрема, на відновлення безпечних умов на ЧАЕС, у зоні відчуження, а також на інших ядерних установках та об'єктах поводження з радіоактивними відходами в Україні.

Коштом РМСЧ на Чорнобильській АЕС, у першу чергу, планується завершити передпроєктні роботи щодо демонтажу нестабільних конструкцій об'єкта «Укриття» в частині «ран-

нього» демонтажу», виконати обстеження частин деаераторної етажерки та машинного залу, що виступають за межі огорожувального контуру НБК, а також закупити транспортні засоби, необхідні для відновлення транспортної інфраструктури станції, обладнання та витратні матеріали для надійної та безпечної експлуатації комплексу НБК-ОУ. Відповідна грантова угода була підписана 21 лютого цього року.

Довідково.

Рахунок міжнародного співробітництва для Чорнобиля (РМСЧ) — фонд, який було створено у 2020 році для супроводу та фінансування проєктів у сфері ядерної та радіаційної безпеки на майданчику Чорнобильської АЕС та у зоні відчуження.

РМСЧ прийшов на зміну Чорнобильському фонду «Укриття» (ЧФУ), завдяки внескам до якого з боку країн-донорів було реалізовано багато проєктів, пов'язаних із об'єктом «Укриття», та збудовано Новий безпечний конфайнмент.

Загальна сума інвестицій міжнародних донорів та ЄБРР в рамках ЧФУ склала понад 2,1 мільярда євро.

20 квітня 2022 року Асамблеєю Вкладників РМСЧ було схвалено рішення про можливість використання РМСЧ для фінансування заходів з відновлення безпечних умов на Чорнобильській атомній електростанції, у зоні відчуження та на інших ядерних установках та об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, в Україні, а також для підтримання довгострокової безпечної експлуатації таких об'єктів.

ЧАЕС покращує умови міжзмінного відпочинку працівників

Минуло два роки, як Чорнобильська АЕС перейшла на вахтовий метод роботи. Протягом цього часу керівництво станції активно працює над поліпшенням умов у приміщеннях для міжзмінного відпочинку персоналу.

В травні 2024 року ЧАЕС власними силами розпочала ремонтні роботи в одній з будівель, де мешкає персонал. Під час ремонту виконується перепланування кімнат на одно- та дво-місні, оскільки головним пріоритетом є створення комфортних умов проживання і зменшення кількості людей у приміщеннях.

Також здійснюється ремонт стін та стель, зокрема, шпаклювання та фарбування, заміна дверних блоків, електричної проводки, заплановано роботи зі зміни підлогового покриття. Поліпшується стан душових та місць загального перебування.

На початку червня, під час відвідування зони відчуження, з ходом ремонтних робіт на об'єкті ознайомилися заступник Міністра захисту довкілля та природних ресурсів Сергій ВЛАСЕНКО та заступник Голови ДАЗВ Максим ШЕВЧУК. Вони були приємно вражені швидкістю та якістю ремонту.

Раніше, завдяки постійній співпраці з "Clean Future Fund", у будівлях міжзмінного відпочинку персоналу було встановлено пральні машини, праски, прасувальні дошки та інше обладнання, необхідне у щоденному побуті.

Всі заплановані та реалізовані заходи сприятимуть підвищенню комфортності відпочинку персоналу ДСП ЧАЕС.

Створення ДСП ЧАЕС: як це було

Державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська АЕС» (ДСП ЧАЕС) зареєстровано 11 червня 2001 року. Його утворено згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2001 року № 399, прийнятою на виконання Указу Президента України від 25 вересня 2000 року №1084 «Про заходи, пов'язані з Актом закриття Чорнобильської атомної електростанції» та з метою ефективного управління процесом зняття з експлуатації енергоблоків атомних електростанцій та перетворення об'єкта «Укриття» в екологічно безпечну систему.

ДСП «Чорнобильська АЕС» виникло на базі відособленого підрозділу «Чорнобильська АЕС» Національної атомної енергогенеруючої компанії «Енергоатом» шляхом його виділення зі складу зазначеної компанії і віднесення до сфери управління Міністерства палива та енергетики України.

Державному спеціалізованому підприємству «Чорнобильська АЕС» передано майно, майнові права і обов'язки Національної атомної енергогенеруючої компанії «Енергоатом» згідно з розподільчим балансом.

Міністерство палива та енергетики України призначило директора державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС», затвердило Статут ДСП «Чорнобильська АЕС», забезпечило передачу Національною компанією «Енергоатом» майна відповідно до розділювального балансу. Постановою Кабінету Міністрів України ДСП «Чорнобильська АЕС» призначено експлуатуючою організацією (оператором) ядерних установок щодо ЧАЕС.

Міністерство фінансів за поданням Міністерства палива та енергетики передбачає, починаючи з 2001 року, в проектах Державного бюджету України кошти на утримання ДСП «Чорнобильська АЕС» і проведення робіт, запланованих «Комплексною програмою зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС».

У 2001-2003 роках здійснювався перехід від функцій та структури Чорнобильської атомної електростанції до спеціалізованого підприємства зі зняття енергоблоків атомних станцій з експлуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

плуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

На момент закриття на Чорнобильській АЕС працювало 9051 чоловік. За цей час чисельність працівників зменшилася більш ніж утричі. При цьому здійснені корінні зміни функцій і структури кадрового складу, фінансово-економічної і виробничої діяльності, основних фондів підприємства, зокрема було передано від ЧАЕС до комунального управління м. Славутича усі об'єкти соціально-побутової сфери (дитячі садочки, спортивні споруди, багатофункціональне житлово-комунальне господарство, тощо), що, власне, й спричинило таке суттєве зменшення кількості персоналу станції. З цього моменту за ЧАЕС залишилися функції, які мали забезпечити зняття блоків з експлуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

У 2000-2003 роках з метою пом'якшення соціальних наслідків закриття Чорнобильської АЕС була вирішена першочергова задача збереження робочих місць на основі розвитку нових видів та принципів діяльності. У зв'язку з цим після закриття станції на базі майна Чорнобильської АЕС створено 5 нових підприємств, дві міжнародних лабораторії, що дозволило не допустити росту безробіття в місті Славутичі. Вдалося уникнути серйозних соціальних конфліктів, зберегти персонал ЧАЕС.

29 листопада 2000 року постановою Кабінету Міністрів України було затверджено «Комплексну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС». Це був документ державного рівня, що визначав зміст діяльності зі зняття з експлуатації енергоблоків ЧАЕС та перетворення ОУ на екологічно безпечну систему.

У 2009 році було прийнято Закон України «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему». Комплексна програма втратила своє значення, і її дію було припинено. Згідно з Загальнодержавною програмою зняття з експлуатації проводиться у 4 етапи:

1. Припинення експлуатації (підготовчий етап до зняття з експлуатації, тривав

з 2000 по 2015 роки). Етап, під час якого було здійснено вилучення ядерного палива та переміщення його у сховище відпрацьованого ядерного палива, призначене для довгострокового зберігання.

2. Остаточне закриття та консервація реакторних установок (сучасний етап, з 2015 до орієнтовно 2028 року). Завданнями для цього етапу є:

- приведення енергоблоків ЧАЕС до стану, який виключає можливість використання їх для виробництва електроенергії;

- звільнення енергоблоків від джерел іонізуючого випромінювання, що підлягають контролю;

- консервація реакторів і найбільш радіаційно забрудненого устаткування.

3. Витримка реакторних установок протягом періоду, під час якого повинне відбутися природне зниження радіоактивного випромінювання до прийнятого рівня (орієнтовно до 2045 року).

4. Демонтаж реакторних установок. Етап, на якому буде проведено демонтаж устаткування та очищення майданчика з метою максимального зняття обмежень і регулюючого контролю (орієнтовно до 2064 року).

Кінцевою метою зняття з експлуатації ЧАЕС передбачається стан «Бура пляма», очищення майданчика та будівельних структур до рівня забруднення, який відповідає забрудненню території Зони відчуження, що оточує ЧАЕС.

Зважаючи на особливості розташування ЧАЕС та перспективи створення Зони спеціального промислового використання в межах зони відчуження розробляється концепція подальшого розвитку Чорнобильської АЕС, у якій буде визначений кінцевий стан майданчика як «Промислово розвинений майданчик».

Розвиток майданчика ЧАЕС має не тільки зменшити тягар для державного бюджету, пов'язаний з утриманням Зони відчуження, ліквідацією наслідків аварії на ЧАЕС та зняттям її з експлуатації, але й повернути відчужені землі до господарської діяльності та дати поштовх для економічного розвитку поліського регіону.

Надання підтримки у знятті з експлуатації, поводженні з РАВ та вирішенні довгострокових проблем Чорнобильської зони відчуження

Наприкінці травня в Австрії, в місті Відень, проходила координаційна нарада з представниками МАГАТЕ за національним проектом технічного співробітництва UKR9042 «Надання підтримки у знятті з експлуатації, поводженні з радіоактивними відходами та вирішенні інших складних довгострокових проблем у Чорнобильській зоні відчуження».

У заході взяли участь менеджер проекту Катерина Дюфре, технічні офіцери МАГАТЕ. Українську державу представляли делегації ДАЗВ, підприємств сфери його управління, а також Держатомрегулювання.

Зокрема, Чорнобильську АЕС на нараді представляли директор технічний (-головний інженер) Олександр Тітарчук та заступник начальника ВМСІ Валентина Одиниця.

Перший заступник голови ДАЗВ Андрій Тимчук у своїй вітальній промові звернувся до міжнародних партнерів: «Радий сьогодні зустрітися з вами і подякувати за ту підтримку, яку МАГАТЕ надає протягом багатьох років в подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи».

Він зазначив: «Продовжуємо своє партнерство у вирішенні довгострокових проблем, пов'язаних з катастрофою, а також з наслідками російської агресії, адже ми маємо приклади успішної реалізації проектів».

Про такі приклади детально було поінформовано іноземних партнерів. Так в межах проекту технічного співробітництва UKR9040, що завершився 31 грудня 2023 року, українською стороною, за підтримки МАГАТЕ, реалізовувались заходи направлені на організацію безпечної та ефективної діяльності з виведення з експлуатації, поліпшення поводження з РАВ, організації безпечних та ефективних робіт з радіаційної безпеки.

Також делегати від ДАЗВ розповіли

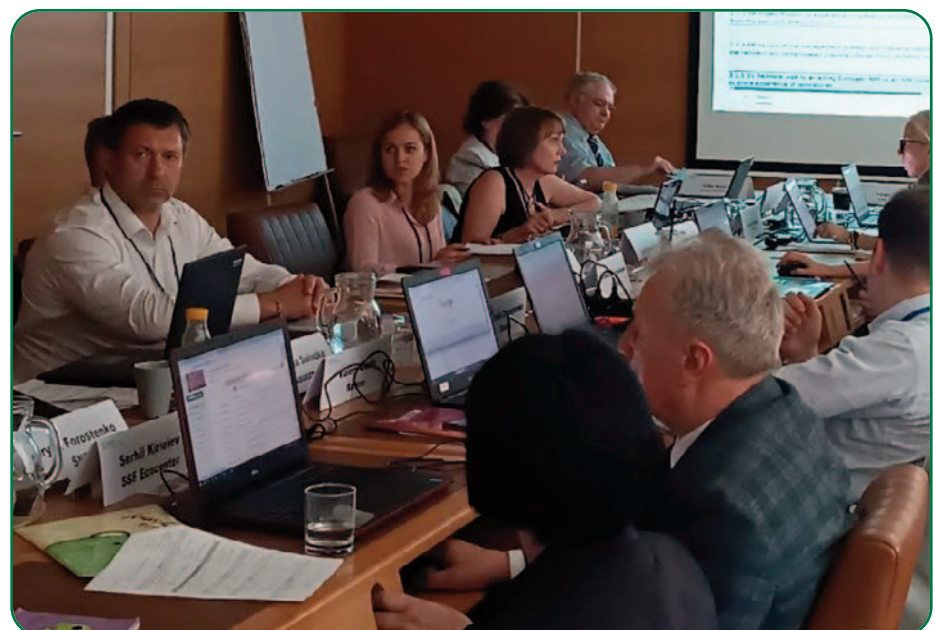

присутнім про заходи з відновлення діяльності підприємств та про поточний стан зони відчуження.

Для активного обговорювання українською делегацією презентовано заходи проекту UKR9042, які важливо реалізувати на початковому етапі дворічного циклу, що спрямовані на надання подальшої підтримки ДСП «Чорнобильська АЕС», ДСП «Об'єднання «Радон», ДСП «Центральне підприємство з поводження з радіоактивними відходами», ДСП «Екоцентр».

На цьому етапі, як підсумок плідної роботи, має стати погодження продовження реалізації першочергових заходів в рамках реалізації проекту UKR9040 та узгодження обсягів й плану реалізації додаткових потреб підприємств зони відчуження, які МАГАТЕ на попередній координаційній нараді погодилось включити до плану позабюджетного фінансування.

За інформацією ДАЗВ

Як будували житло для евакуйованих

10 червня 1986 року було ухвалено рішення про початок будівництва житла для переселенців з пост-аварійних відселених територій на територіях Української РСР та білоруської рср.

Серед широкого спектра наслідків зруйнування 4-го енергоблока ЧАЕС-першим і таким, що зумовив решту, був величезний викид в атмосферу радіоактивних елементів. Їх кількість – дискусійне питання й донині. Із самого початку вчені намагалися шляхом розрахунків визначити цю величину, так само, як і оцінити вітровий підйом радіоактивного пилу у зоні станції.

Крім того, заходами Держкомгеології України спільно з Інститутом ядерних досліджень НАНУ було встановлено, що екстремальне забруднення геологічного середовища та погіршення еколого-геологічних умов України відбулося саме у зонах західного і південного «слідів».

Протягом 1991–1995 рр., відповідно до вимог чинного законодавства, було визначено межі зон радіоактивного забруднення. До них віднесли 2293 населених пункти 74 районів 12 областей України, які зазнали найбільшого забруднення: Вінницької, Волинської, Житомирської, Івано-Франківської, Київської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської.

У результаті система районування, яка склалася на виконання закону Української РСР «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» (27 лютого 1991 р.), до якого неодноразово вносилися зміни та доповнення, визначилися чотири зони залежно від рівня забрудненості. Зона відчуження — найбрудніша з них, евакуацію населення звідси проведено ще 1986 році.

До неї входять 76 населених пунктів Київської (Чорнобильський і Поліський райони) й Житомирської (Народицький та Овруцький райони) областей, у тому числі міста Чорнобиль, Прип'ять і залізнична станція Янів.

Найбільше населених пунктів (58) опинилися в зоні відчуження зі складу Чорнобильського, а також 12 сіл Поліського району.

Зрозуміло, що найбільша територія, що постраждала від наслідків аварії, належала саме Україні. Відтак, й вирішення житлових проблем евакуйованих в Україні вимагало найбільшого вкладення коштів.

Мешканці 30-кілометрової зони навколо ЧАЕС змушені були покинути свої домівки. Переселені в інші регіони, вони не завжди адаптувалися до нової дійсності.

Оскільки повного й абсолютно достовірного знання про ситуацію, що виникла на промисловому майданчику ЧАЕС і прилеглих територіях на початковому етапі не було, евакуація населення із забруднених територій розтяглася у часі. Так, у наступні після аварії дні у зв'язку з уточненням радіаційної обстановки виникла необхідність вивезення населення в межах 10-кілометрової зони, в яку потрапили села Семиходи, Копачі та Шепелічі.

Ураховуючи, що це була здебільшого сільська людність переважно старшого віку, традиційно прив'язана до свого господарства й оселі, державою було багато зроблено, щоби забезпечити цим людям на нових місцях їх проживання нормальні умови. Так, 10 червня

1986 р. республіканська влада ухвалила постанову №206, визначивши завдання Держагропрому, облвиконкомам, будівельним міністерствам і відомствам терміново звести 250 будинків для евакуйованого із сіл 30-кілометрової зони населення.

Слід відзначити, що забезпечення переселення людей із забруднених територій практично повністю вирішувалося зусиллями влади УРСР.

Згідно із дослідженням, опублікованим до 25-ї річниці аварії на ЧАЕС (дані наведено у монографії Н.П.Барановської «Вплив Чорнобильської катастрофи на трансформаційні процеси у суспільстві»), існує лише один документ стосовно цієї теми, прийнятий у Москві. Це — розпорядження уряду СРСР від 24 травня 1989 р. «Про переселення мешканців двох населених пунктів Поліського району Київської області та 12 населених пунктів Народицького району Житомирської області, що зазнали радіоактивного забруднення в результаті аварії на Чорнобильській АЕС».

Рішення про забезпечення житлом громадян, які підлягали додатковому переселенню з територій, що зазнали радіоактивного забруднення, ухвалювалися у Києві. Забезпечення житлом населення, евакуйованого з районів, забруднених радіацією, стало найбільш масштабною та довгостроковою

частиною загальної будівельної програми, розробленої у зв'язку з аварією на ЧАЕС. Для вирішення цієї проблеми використовували наявний житловий фонд у містах і селах України, будували нові населені пункти та вулиці в уже існуючих для жителів сіл 30-кілометрової зони; споруджували окремі житлові будинки, вулиці, селища для розміщення людей із забруднених територій поза 30-кілометровою зоною. У цілому для сільського населення було побудовано 11 тис. будинків садибного типу та 402 об'єкти соціально-культурного призначення.

Реалізація чорнобильської будівельної програми здійснювалася згідно з постановою уряду УРСР від 30 грудня 1989 р. №333, якою передбачалося побудувати 2318 житлових будинків садибного типу та 18 багатоповерхових будинків на 1052 квартири, 17 дитячих закладів, 11 шкіл і задіяти 210 км газових мереж. У встановлені терміни вдалося практично повністю ввести в дію заплановані потужності та переселити із забруднених територій 3,2 тис. постраждалого населення.

Будівництво нових осель для переселенців проводилося у Житомирській області та у 10 районах Київської (Бариському, Бородянському, Васильківському, Вишгородському, Володарському, Іванківському, Макарівському, Переяслав-Хмельницькому, Фастівському та Яготинському). У Бородянському районі, наприклад, було організоване зведення 1 225 садибних будинків на 5 майданчиках.

Про масштабність чорнобильської будівельної програми свідчить той факт, що протягом 1986-1996 рр. в Україні було збудовано 27 899 садибних житлових будинків і квартир загальною площею 2065, 425 тис. м², зокрема, за часи дер-

жавної незалежності, тобто у 1991-1996 роках, — 16 945 одиниць загальною площею 1276,735 тис. м². Поряд із будівництвом житла для переселенців зводили й об'єкти соціально-культурної та сфери побутового обслуговування. Так, із 10 545 місць у дошкільних дитячих закладах, уведених за післяаварійний період, 7 200 приходяться на 1991-1996 роки. Побудовано також значну кількість шкіл (32 940 учнівських місць із 39 790), амбулаторно-поліклінічних закладів (8 474 відвідувань за зміну з 8 664).

Лікарні для переселенців (загалом на 3259 ліжок) почали будувати вже тільки в роки незалежності України. За цією програмою прокладалися також електромережі, автошляхи, газо- й водопроводи, каналізаційні та мережі тепlopостачання. Так, газопостачанням було забезпечено 32 295 квартир.

З іншого боку, існувала проблема, коли вже побудоване житло важко заселялося переселенцями. Процес цей інколи розтягувався на роки. Так, перші

сміливці, які виїхали із забрудненого села Голубієвичі Народицького району Житомирської області, з'явилися на Кіровоградщині, у Компаніївському районі, де було збудоване селище з такою ж назвою, — лише у 1990 році. За ними поступово перебралися й інші. Причина відмови у переселенні була етнокультурна: «поліщуки» суто психологічно не були готові до того, щоб стати «степовиками». До того ж, далеко не завжди побудоване з нуля на вчорашній риллі житло було відповідної якості — і це, заради справедливості, теж варто назвати серед причин затримки переселення евакуйованих у нове житло.

Проте будівництво житла — це лише одна частина фінансових вкладень України у справу подолання наслідків Чорнобильської аварії. Серед цих витрат не останнє місце належить створенню системи дозиметричного контролю для продуктів харчування, сільгосппродукції та промислових товарів. Про це поміркуємо в наступних номерах нашої газети.

НОВИНИ ЧАЕС

Офіційне видання
ДСП «Чорнобильська АЕС»

Відповідальний за випуск: Валентина Одиниця

Над номером працювали: Майя Руденко,
Анастасія Єрашова, Денис Ланько

Зворотній зв'язок:
m.rudenko@chnpp.gov.ua
+380 4593 441 50

Ukraine
NOW ua

Видання засновано у 1995 році. Видається на виконання ст. 10. «Права громадян та їхніх об'єднань на одержання інформації у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки» Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» та на підставі ч.3 ст. 15 Закону України «Про медіа».